

NORMVERVAGING. *De zin en onzin van een maatschappelijke discussie; onder red. van S. Vellenga en B. Seldenthuis. Meinema, 's-Gravenhage, 1992. 90 blz., f 21,50. ISBN 90-211-3573-6.*

In oktober 1991 vond in de Rode Hoed een symposium plaats, georganiseerd door de theologische faculteit van de Universiteit van Amsterdam, rond het thema normvervaging: de vervaging van collectieve, bindende maatschappelijke gedragsregels, in het publieke debat vaak gekoppeld aan allerlei negatieve verschijnselen zoals toenemende criminaliteit en vandalisme, belastingfraude, misbruik van sociale voorzieningen enz. Het doel van dit symposium was na te gaan wat de opvattingen van regerende politici over normvervaging waard zijn en of het mogelijk is een publiek ethos te ontwikkelen dat relevant is voor de oplossing van fundamentele samenlevingsvraagstukken.

Sprekers op dit symposium waren K. Deurloo (hoogleraar OT), A. Kosto (staatssecretaris justitie), J. Becker (Sociaal Cultureel Planbureau), P. Kapteyn (socioloog), Mady A. Thung (godsdienstsocioloog), J. van Gennip (directeur wetenschappelijk instituut CDA) en J. Glastra van Loon (oud-staatssecretaris justitie). Hun voordrachten worden in dit boek afgedrukt, voorafgegaan door een interessante en heldere inleiding door S. Vellenga (godsdienstsocioloog), waarin de opvattingen van vooraanstaande politici over het onderwerp worden weergegeven en als achtergrond enkele sociologische denkbeelden geschetst waarop deze opvattingen min of meer zijn terug te voeren. Tenslotte worden in deze inleiding de belangrijkste discussiepunten en bevindingen van het symposium kort beschreven.

De bundel maakt duidelijk, aldus Vellenga in zijn inleidend artikel, dat de term 'normvervaging' geen adequate aanduiding is voor de verandering van het waarden- en normenpatroon in onze samenleving: er zijn immers tal van gebieden aan te wijzen waar het normbesef juist wordt versterkt (o.a. milieu, seksualiteit). Verder dienen de gevolgen van normvervaging niet te worden overschat en lopen de meningen over de achtergronden en de daarmee geassocieerde crisisverschijnselen nogal uiteen. Normvervaging is tenslotte niet alleen te zien als een ontwikkeling die alleen onder de burgers in de maatschappij plaatsvindt, waarbij de overheid buiten beschouwing blijft. Wat de ontwikkeling van een publiek ethos betreft: Vellenga wijst er in zijn inleidend artikel op, dat de meeste auteurs/sprekers de kans dat een dergelijk ethos zich op korte termijn ontwikkelt vrij klein is: 'Alhoewel mensen zich soms wel bewust zijn van de relatie tussen individueel handelen en collectieve problemen veranderen zij hun gedrag niet'.

Het boek biedt interessante reflecties op een aantal spraakmakende uitlatingen en visies van politici (Lubbers' uitspraak dat de Nederlandse samenleving ziek is, het beleidsplan 'Recht in Beweging' van Hirsch Ballin en Kosto, en de notitie van Ritzzen over waarden en normen in het onderwijs). Voor wie wil weten of het Nederlandse volk zonder openbaring verwildert (naar Spreuken 29,18: titel van de bijdrage van Kapteyn) is 'Normvervaging' een aanbevolen boek.